

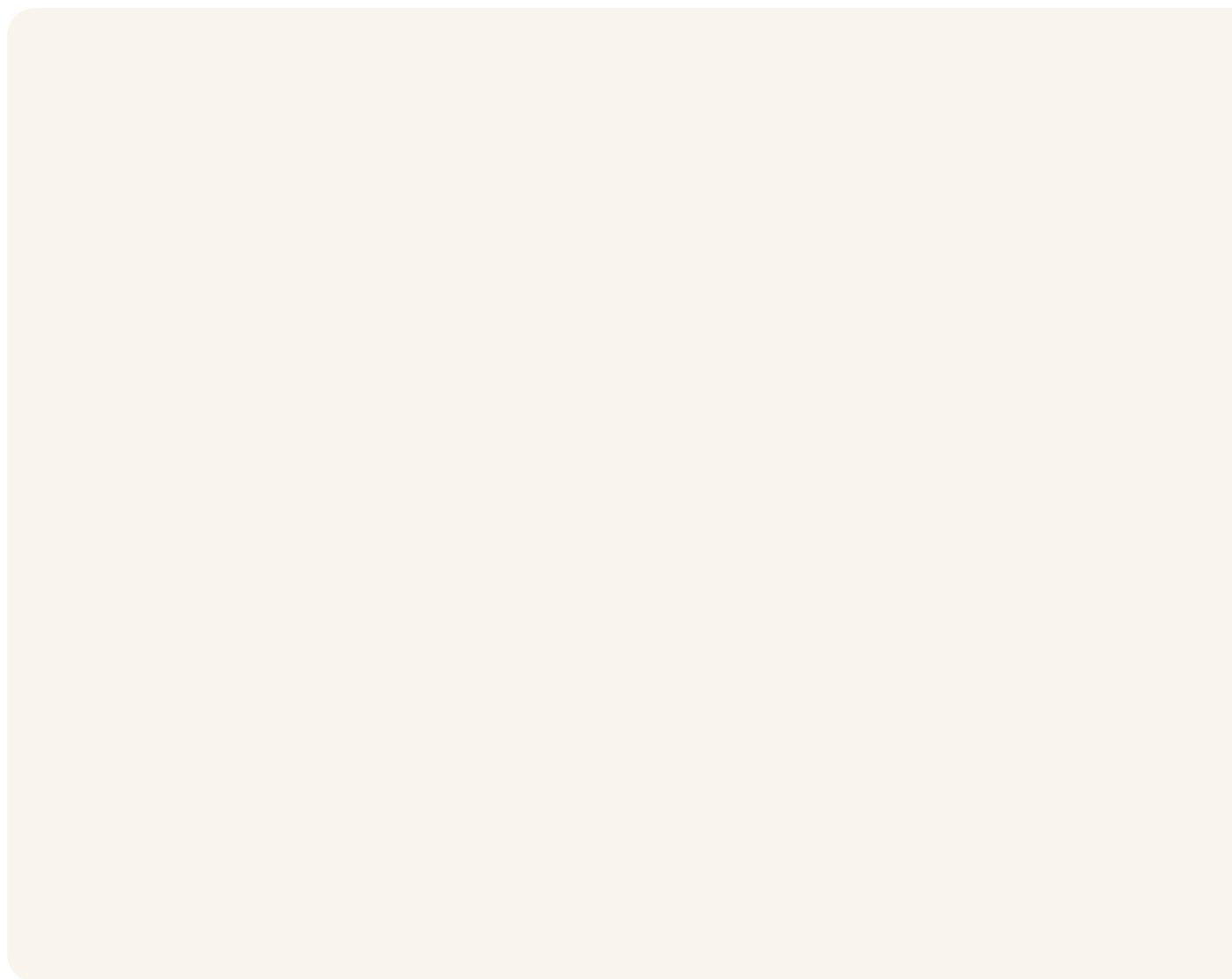
Vlaams
Mensenrechten
Instituut

Redelijke aanpassingen voor personen met een handicap

Praktische gids

Inhoudstafel

1. Situering

Mensen met een handicap komen vaak obstakels tegen in de samenleving. Deze maken het moeilijk voor hen om op een gelijkwaardige manier mee te doen. Ook anno 2025 zijn ze nog extra kwetsbaar in vele domeinen, zoals in het onderwijs of op de woon- en arbeidsmarkt. *(eindnoot 1 op pagina 23)*. Daarom hebben zij recht op redelijke aanpassingen. Dit zijn individuele concrete aanpassingen die obstakels wegnemen en ervoor moeten zorgen dat ze volwaardig kunnen deelnemen.

Deze gids wil mensen met een handicap informeren over hun recht op redelijke aanpassingen en hoe ze die kunnen verkrijgen. We willen ook organisaties, overheden, werkgevers en burgers bewustmaken van hun verplichting om deze aanpassingen aan te bieden en hen helpen bij de uitvoering. Deze gids biedt praktische informatie en voorbeelden om redelijke aanpassingen te vragen en uit te voeren. Daarnaast is er ook een handreiking die het juridisch kader uitlegt en de regelgeving verduidelijkt. Die handreiking is raadpleegbaar op de website van het Vlaams Mensenrechteninstituut. Daar vindt u ook een bestelformulier voor een fysiek exemplaar.

[Ga naar de handreiking over het juridisch kader](#)

2. Is er een recht op redelijke aanpassingen?

- Mensen met een handicap worden vaak geconfronteerd met drempels die het hen moeilijk maken om gelijkwaardig deel te nemen aan (bepaalde aspecten van) de samenleving. Daarom is het **recht op redelijke aanpassingen voor personen met een handicap** vastgelegd in de regelgeving.
- Redelijke aanpassingen zijn **afgestemd op het individu** en nemen specifieke drempels weg zodat de persoon met een handicap volledig en gelijkwaardig kan deelnemen aan de samenleving.
- Het **weigeren van een redelijke aanpassing is een vorm van discriminatie** volgens het Vlaams discriminatieverbod.

3. Wie heeft er recht op redelijke aanpassingen?

- Mensen met een handicap hebben recht op redelijke aanpassingen.
- Een handicap kan veel vormen aannemen. Het kan gaan om een fysieke, mentale, verstandelijke of zintuigelijke handicap maar ook chronische of degeneratieve ziektes, psychische aandoeningen, een intellectuele handicap en obesitas kunnen hieronder vallen. De handicap moet langdurig zijn, maar de oorzaak, bijvoorbeeld aangeboren of door een ongeval of ziekte, maakt niet uit.
- Centraal staan de beperkingen in de samenleving die de persoon beletten om volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen deel te nemen aan (aspecten van) de samenleving.
- Je hoeft geen officiële documenten te laten zien, zoals een erkenning van je handicap door een instantie of een medisch attest, om recht te hebben op redelijke aanpassingen.

4. Wanneer kan iemand redelijke aanpassingen vragen?

Het recht op redelijke aanpassingen is van toepassing binnen bepaalde aspecten van de samenleving:

- werk en de weg naar werk;
- beroepskeuze, opleiding en omscholing;
- gezondheidszorg;
- onderwijs;
- publieke diensten die voor iedereen beschikbaar zijn zoals huisvesting, mobiliteit, onderwijs, sport en energie, ...
- sociale voordelen en bescherming;
- activiteiten buiten de privésfeer, zoals economische, sociale, culturele of politieke activiteiten.

Het geldt niet in de privésfeer zoals tussen burens, familie en vrienden. De redelijke aanpassing wordt gevraagd aan de persoon of de instantie die de activiteit of dienst aanbiedt.

5. Wat zijn redelijke aanpassingen?

Redelijke aanpassingen zorgen ervoor dat mensen met een handicap gelijkwaardig deel kunnen nemen aan het maatschappelijk leven. Een redelijke aanpassing kan worden geweigerd als deze een onevenredige belasting vormt voor de persoon of organisatie die de aanpassing moet uitvoeren. Deze persoon of organisatie wordt in deze gids 'de verantwoordelijke' genoemd. Het weigeren van een redelijke aanpassing terwijl deze voor de verantwoordelijke geen onevenredige belasting vormt, is discriminatie.

Er zijn 3 vragen die beantwoord moeten worden om te bepalen of het weigeren van een redelijke aanpassing een discriminatie is.

Vraag 1: Beperking van gelijkwaardige deelname in de samenleving

Ervaart een persoon met een handicap een beperking om gelijkwaardig deel te nemen aan (een aspect van) de samenleving?

- Welke drempels ervaart deze persoon om deel te nemen?

Vraag 2: Redelijke aanpassing

Is er sprake van een redelijke aanpassing?

- Zorgt de aanpassing ervoor dat de persoon met een handicap daadwerkelijk kan deelnemen?
- Zorgt de aanpassing ervoor dat de persoon met een handicap op een gelijkwaardige manier als mensen zonder handicap kan deelnemen?
- Is de aanpassing voldoende afgestemd op de individuele behoeften van de persoon?

Vraag 3: Onevenredige belasting

Vormt de redelijke aanpassing een onevenredige belasting?

- Wat is de impact op de verantwoordelijke en op de bredere omgeving?
- Staat de impact in verhouding tot het doel van de aanpassing, namelijk de gelijkwaardige deelname van de persoon met een handicap?

Als de impact op de verantwoordelijke in verhouding staat tot het doel van de aanpassing, is er geen sprake van een onevenredige belasting. In dat geval moet de redelijke aanpassing worden toegekend om discriminatie te voorkomen. Als de impact op de verantwoordelijke echter te groot is en niet in verhouding staat tot het doel van de aanpassing, kan de redelijke aanpassing worden geweigerd.

Bij het beoordelen van de belasting van de redelijke aanpassing worden de volgende factoren overwogen:

- **Financiële impact:** hoe groter de financiële draagkracht van de verantwoordelijke, hoe meer inspanningen van hem mogen worden verwacht.. Als de verantwoordelijke voldoende financiële middelen heeft, kunnen ze meer doen om redelijke aanpassingen te realiseren. Bovendien, als de verantwoordelijke een beroep doet op financiële steunmaatregelen, zoals subsidies van de overheid, wordt de aanpassing nog sneller als redelijk beschouwd.
- **Organisatorische impact:** een aanpassing kan enige extra inspanning met zich meebrengen voor de verantwoordelijke. Pas wanneer deze inspanning disproportioneel is, wordt de aanpassing onevenredig.
- **Verwachte frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door de aanvrager en anderen:** we kijken welke impact de aanpassing heeft op de levenskwaliteit van de aanvrager, maar ook op andere potentiële gebruikers.
- **Impact op de omgeving en op andere gebruikers:** we bekijken welke positieve of negatieve gevolgen de aanpassing kan hebben voor anderen, bijvoorbeeld op het vlak van veiligheid en gebruikersmogelijkheden.
- **Bestaan van minder belastende en gelijkwaardige alternatieven:** zijn er minder belastende en gelijkwaardige alternatieven mogelijk? Is er een goedkopere minder belastende oplossing die even effectief is?
- **Verzuim van voor de hand liggende of wettelijk verplichte normen:** bijvoorbeeld het toestaan van assistentiehonden op publieke plaatsen is een wettelijke verplichting. *(eindnoot 2 op pagina 23).*

6. Hoe kan iemand redelijke aanpassingen aanvragen?

1. Aanvraag indienen

Een redelijke aanpassing kan op elke manier worden aangevraagd: mondeling, schriftelijk, per mail of met het [modelformulier van de Vlaamse overheid](#).

Dien als aanvrager je verzoek voor een de redelijke aanpassing tijdig in zodat de verantwoordelijke genoeg tijd heeft om de aanpassing uit te voeren.

2. Open dialoog

Ga in gesprek met alle betrokkenen om informatie uit te wisselen. Samen nadenken over mogelijke oplossingen is vaak constructiever dan vast te houden aan één oplossing. De aanvrager is het beste in staat om te beoordelen welke oplossing werkt en goed voelt voor een gelijke deelname. De verantwoordelijke kan beter de belasting inschatten.

- Leg als aanvrager uit welk probleem je ervaart en welke oplossing je wenst. Dit helpt de verantwoordelijke om het probleem beter te begrijpen. De verantwoordelijke heeft niet altijd goed zicht op de situatie, terwijl dit voor de aanvrager vaak vanzelfsprekend is.
- Soms komt de verantwoordelijke met een alternatieve oplossing maar ervaart de aanvrager de oplossing als minder geschikt. Het is belangrijk in gesprek te blijven en informatie uit te wisselen zodat de verantwoordelijke kan begrijpen waarom het alternatief niet wenselijk is voor de aanvrager.
- Spreken over een handicapsituatie kan gepaard gaan met de nodige schroom. De verantwoordelijke kan het lastig vinden om bepaalde vragen te stellen aan de aanvrager om de situatie beter te begrijpen maar wil niet ongevoelig overkomen. Een gesprek voeren in persoon werkt dan vaak beter en voorkomt misverstanden, in tegenstelling tot het stellen van dergelijke vragen via e-mail.

3. Beoordeling van de redelijke aanpassing

De verantwoordelijke beoordeelt of de aanpassing redelijk is en geen onevenredige belasting vormt.

- Als een redelijke aanpassing wordt geweigerd vanwege onevenredige belasting, mag dit niet leiden tot een onopgelost probleem maar tot een dialoog waar wordt gezocht naar een alternatieve aanpassing.
- Algemene regels mogen geen reden zijn om een redelijke aanpassing te weigeren. Een redelijke aanpassing is juist bedoeld om af te wijken van de standaard om aan iemands specifieke behoeften te voldoen. Het vasthouden aan een algemene regel als principe betekent het weigeren van een redelijke aanpassing.
- Het voldoen aan wettelijke toegankelijkheidsregels is niet voldoende om een aanpassing te weigeren. Zelfs als er toegankelijkheidsvoorzieningen zijn, kan er nog steeds een probleem zijn voor een bepaald persoon om volledig deel te nemen.
- Organisatoren blijven verantwoordelijk, ook als ze afhankelijk zijn van onderaannemers of leveranciers. Soms verwijzen organisatoren naar onderaannemers of leveranciers van een dienst of product waarvan zij afhankelijk zijn. Dit maakt het inderdaad complexer maar ontslaat de dienstverlener niet van zijn verantwoordelijkheid.

4. Beslissing binnen 30 dagen

De verantwoordelijke informeert de aanvrager binnen de 30 dagen na ontvangst van de aanvraag over de beslissing. Deze termijn kan uitzonderlijk met 30 dagen worden verlengd, mits de aanvrager binnen de eerste 30 dagen geïnformeerd wordt over de verlenging en de reden(en) daarvoor.

Dit zijn wettelijke maximumtermijnen. Vaak is een kortere termijn nodig om het probleem tijdig op te lossen, vooral bij evenementen.

5. Schriftelijk vastleggen

Hoewel de aanvraag, dialoog en kennisgeving mondeling kunnen gebeuren, is het aan te raden om alles schriftelijk vast te leggen voor bewijs en duidelijkheid.

7. Wanneer wordt de redelijke aanpassing uitgevoerd?

- Sommige redelijke aanpassingen kunnen direct worden uitgevoerd, terwijl andere meer tijd nodig hebben.
- Het maken van afspraken over oplossingen is één ding, maar in de uitvoering kunnen er nog obstakels optreden. Maak ook afspraken over wie er verantwoordelijk is en stel een tijdschema op om deze obstakels te voorkomen.
- De redelijke aanpassing moet binnen 60 dagen na de beslissing worden uitgevoerd. Deze termijn kan uitzonderlijk met 30 dagen worden verlengd, mits de aanvrager binnen 60 dagen wordt geïnformeerd over de verlenging en de reden(en) daarvoor.

Ook dit zijn maximale wettelijke termijnen en is de aanname dat alle betrokkenen streven naar de termijn die nodig is om een probleem tijdig op te lossen.

8. Wie draagt de kosten?

- Het verstrekken van de informatie en het treffen van de redelijke aanpassingen is kosteloos voor de aanvrager. De kosten voor een onderzoek naar de haalbaarheid van een oplossing of een alternatieve oplossing zijn ook niet voor de aanvrager.
- De verantwoordelijke draagt de kosten en houdt daarom bij de beoordeling rekening met de financiële gevolgen van de aanpassing.

9. Wat als een redelijke aanpassing wordt geweigerd?

- De verantwoordelijke moet de aanvrager informeren over de reden(en) van de weigering en over de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij het Vlaams Mensenrechteninstituut en een vordering in te stellen bij de rechter.
- Als de aanvrager een vermoeden van een onterechte weigering kan aantonen, is het aan de verantwoordelijke om te bewijzen dat er toch geen sprake is van discriminatie.

9.1 Een klacht bij het Vlaams Mensenrechteninstituut

De aanvrager kan gratis een klacht indienen bij het Vlaams Mensenrechteninstituut. Het instituut kan op verschillende manieren helpen:

- **Eerstelijnsbijstand:** het instituut kan informatie en advies geven over het recht op redelijke aanpassingen en hoe je deze toch kunt krijgen. Het instituut kan de aanvrager helpen om zelf contact op te nemen en een oplossing te vinden. Het instituut kan ook, met de instemming van de aanvrager, contact opnemen met de persoon of organisatie die de redelijke aanpassing weigert, om hen te informeren over het recht op redelijke aanpassingen.
- **Bemiddeling:** Als de klacht binnen Vlaamse bevoegdheden valt, kan een bemiddeling worden opgestart. Bij een bemiddeling gaan de betrokken partijen (de aanvrager en de verantwoordelijke) vertrouwelijk in overleg. Een bemiddelaar van het instituut neemt een onafhankelijke en neutrale rol op, helpt de communicatie op gang en begeleidt iedereen om samen tot een oplossing te komen. Als er een oplossing wordt gevonden, legt de bemiddelaar de gemaakte afspraken vast in een schriftelijke overeenkomst, die door beide partijen wordt ondertekend.
- **Oordeel door de Geschillenkamer:** als een bemiddeling geen uitkomst biedt, kan de aanvrager de klacht voorleggen aan de Geschillenkamer van het instituut. Deze oordeelt of er sprake is van discriminatie. De Geschillenkamer luistert naar alle partijen en iedereen krijgt de kans om te reageren op elkaars standpunten. De betrokken partijen mogen zelf de procedure voeren of zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door iemand anders, zoals een advocaat. Wanneer de Geschillenkamer oordeelt dat er sprake is van discriminatie, wordt dat oordeel duidelijk en begrijpelijk gemotiveerd en doet zij aanbevelingen aan de verantwoordelijke om de discriminatie op te lossen. Het oordeel is niet juridisch bindend maar kan de aanvrager wel ondersteunen bij een eventuele latere procedure voor de rechter. Het oordeel wordt openbaar op de website van het instituut gepubliceerd.

De Geschillenkamer werkt onafhankelijk. Deze gids geeft geen garantie over toekomstige beslissingen van de Geschillenkamer.

- **Doorverwijzing:** het instituut is enkel bevoegd om klachten over redelijke aanpassingen te behandelen binnen de Vlaamse bevoegdheden. Als het instituut niet bevoegd is, verwijst het de aanvrager waar mogelijk door naar een andere mensenrechteninstelling of organisatie die verder kan bijstaan. Met toestemming van de aanvrager, kan het Instituut de klacht ook zelf overmaken aan de bevoegde instantie, zodat de aanvrager zijn verhaal niet opnieuw hoeft te doen.

[Meer informatie over de werking van het Vlaams Mensenrechteninstituut vind je hier](#)

9.2 Een klacht bij de rechtbank

De aanvrager kan ook een klacht indienen bij de rechtbank. De rechter beoordeelt of er sprake is van discriminatie. De rechter kan hierbij ook:

- **een schadevergoeding toekennen:** De rechter kan beslissen dat de aanvrager een geldbedrag krijgt als compensatie voor de geleden schade.
- **een maatregel opleggen om de discriminatie te stoppen of herhaling te voorkomen:** De rechter kan bevelen dat een redelijke aanpassing moet worden uitgevoerd of dat er een toegankelijkheidsbeleid moet worden ontwikkeld.
- **bepalingen in een overeenkomst die een discriminatie vormen, nietig verklaren:** De rechter kan beslissen dat bepaalde discriminerende afspraken in een contract ongeldig zijn.
- **beslissen om de uitspraak bekend te maken:** De rechter kan bepalen dat de beslissing openbaar wordt gemaakt.
- **de betaling van een dwangsom opleggen:** De rechter kan een boete opleggen die betaald moet worden totdat de discriminatie stopt.

10. Hoe kunnen verantwoordelijken zich voorbereiden?

1. Denk na over de toegankelijkheid:

Zorg ervoor dat je bij het organiseren van een evenement of het aanbieden van goederen en diensten rekening houdt met toegankelijkheid. Een goed preventief toegankelijkheidsbeleid kan het aantal aanvragen voor redelijke aanpassingen verminderen.

2. Maak het aanvragen van redelijke aanpassingen gemakkelijk:

Biedt een eenvoudig aanvraagformulier voor redelijke aanpassingen aan. Geef bij uitnodigingen duidelijk aan hoe mensen redelijke aanpassingen kunnen aanvragen.

3. Wees proactief:

Als verantwoordelijke ken je de organisatie, het evenement of het gebouw het best. Zie je mogelijke knelpunten? Ga in gesprek met een persoon met een handicap zodra je vermoedt dat die een redelijke aanpassing nodig kan hebben.

11. Voorbeelden in de praktijk

We passen deze principes toe op een aantal concrete voorbeelden, geïnspireerd door oordelen van de Geschillenkamer en enkele fictieve voorbeelden. De namen in de voorbeelden zijn steeds fictief.

11.1 Recyclagepark

Vraag 1. Beperking van gelijkwaardige deelname in de samenleving

Eva en Leon kunnen vanwege hun handicap niet zelf naar het recyclagepark. Je kunt twaalf keer per jaar gratis afval naar het recyclagepark brengen, maar alleen als je er zelf met je identiteitskaart naartoe gaat. Hierdoor kunnen zij geen gebruik maken van de gratis beurten zoals andere inwoners.

Vraag 2. Redelijke aanpassing

Eva en Leon vragen de gemeente of zij hun zoon een volmacht kunnen geven zodat hij voor hen hun afval gratis naar het recyclagepark kan brengen.

Vraag 3. Onevenredige belasting

Bij het beoordelen van de redelijke aanpassing worden de volgende factoren overwogen:

- **Financiële impact op de gemeente:** De financiële gevolgen zijn minimaal voor een overheidsinstantie met voldoende financiële middelen.
- **Organisatorische impact op de gemeente:** De extra administratieve handelingen passen binnen de normale werking van de gemeente.
- **Verwachte frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door anderen:** De voorgestelde aanpassing kan ook nuttig zijn voor andere bewoners die niet zelf naar het recyclagepark kunnen gaan.

De impact op de gemeente blijft beperkt, terwijl de aanpassing ervoor zorgt dat de aanvrager, en mogelijk ook andere bewoners, op gelijke wijze gebruik kunnen maken van de gratis beurten. De redelijke aanpassing vormt geen onevenredige belasting.

De Geschillenkamer heeft al eens geoordeeld over het toegangsbeleid van het recyclagepark van de Stad Eeklo, waar inwoners verplicht waren om zelf met hun identiteitskaart naar het recyclagepark te gaan om gebruik te kunnen maken van de gratis beurten. Aangezien de Stad Eeklo een redelijke aanpassing voor personen met een handicap heeft geweigerd en niet heeft aangetoond dat deze een onevenredige belasting zou vormen, oordeelde de Geschillenkamer dat er sprake is van een discriminatie.

[Lees het volledige oordeel hier](#)

11.2 Hulpmiddelen voor mobiliteit

Vraag 1. Beperking van gelijkwaardige deelname in de samenleving

Lucie verplaatst zich binnen- en buitenshuis met een rolstoel. De stad waarin ze woont is niet goed aangepast aan rolstoelgebruikers en heeft veel obstakels zoals stoepranden, losliggende tegels, barsten in straten, drempels bij winkels, grind en gras.

Vraag 2. Redelijke aanpassing

Lucie vraagt de Vlaamse sociale bescherming om financieel bij te dragen aan een 5de wiel type Freewheel voor haar rolstoel. Dit hulpmiddel zou haar helpen om zich gemakkelijker en veiliger te verplaatsen over de oneffenheden en kasseien in de stad. Dit hulpmiddel staat niet op de lijst van mogelijke hulpmiddelen waarvoor de Vlaamse sociale bescherming normaal gesproken bijdraagt. Daarom moet de terugbetaling individueel beoordeeld worden door een bijzondere technische commissie. Deze aanpassing zou Lucie sterk helpen om beter deel te nemen aan de samenleving.

Vraag 3. Onevenredige belasting

Bij het beoordelen van de redelijke aanpassing worden de volgende factoren overwogen:

- **Financiële impact op de Vlaamse sociale bescherming:** De kostprijs van 495 euro is relatief laag voor een overheidsinstantie met voldoende financiële middelen.
- **Verwachte frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door de aanvrager:** De aanvrager zal de aanpassing dagelijks gebruiken, wat de noodzaak ervan benadrukt.

De impact op de Vlaamse sociale bescherming is beperkt, terwijl de aanpassing ervoor zorgt dat de aanvrager zich dagelijks vlot en veilig kan verplaatsen. De redelijke aanpassing vormt geen onevenredige belasting.

De Geschillenkamer heeft al eens geoordeeld over de terugbetaling van mobiliteits-hulpmiddelen door de Vlaamse sociale bescherming. De Geschillenkamer is niet bevoegd om te oordelen over de financiële ondersteuning voor het mobiliteitshulpmiddel Smoov, omdat de voorwaarden daarvoor bepaald zijn in de uitvoeringsbesluiten van het Decreet Vlaamse sociale bescherming. De Geschillenkamer heeft wel geoordeeld over een financiële tussenkomst in het mobiliteitsmiddel Freewheel, dat niet op de prestatielijst staat. De aanvrager maakte duidelijk dat het hulpmiddel Freewheel een redelijke aanpassing is, die haar toelaat om op basis van gelijkwaardigheid deel te nemen aan de samenleving. Een algemene verwijzing naar de financiële impact van een concrete tegemoetkoming volstaat volgens de Geschillenkamer niet om een onevenredige belasting aan te tonen. Aangezien de Vlaamse sociale bescherming een redelijke aanpassing voor een persoon met een handicap heeft geweigerd en niet heeft aangetoond dat deze een onevenredige belasting zou vormen, oordeelde de Geschillenkamer dat er sprake is van een discriminatie.

[Lees het volledige oordeel hier](#)

11.3 Pretpark

Stap 1. Beperking van gelijkwaardige deelname in de samenleving

Noah is hypersensitief voor prikkels en geluid. Hij gaat graag naar pretparken, maar door de drukte is dit vaak een grote uitdaging voor hem.

Stap 2. Redelijke aanpassing

Noah vraagt om een prikkelarme wachtrij. Dit zijn aparte wachtrijen bij de attracties om te voorkomen dat personen overprikkeld raken in de reguliere drukke wachtrijen.

Stap 3. Onevenredige belasting

Bij het beoordelen van de redelijke aanpassing worden de volgende factoren overwogen:

- **Organisatorische impact op het pretpark:** Het installeren van prikkelarme wachtrijen vereist aanpassingen aan de infrastructuur bij de attracties en extra inspanningen van de medewerkers.
- **Verwachte frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door anderen:** Hoewel Noah de prikkelarme wachtrij beperkt zal gebruiken, kunnen deze wachtrijen ook nuttig zijn voor veel andere bezoekers.

De aanpassing brengt wel enige organisatorische impact voor het pretpark met zich mee, maar zorgt ervoor dat alle bezoekers die behoefte hebben aan prikkelarme wachtrijen hiervan kunnen profiteren. De redelijke aanpassing vormt geen onevenredige belasting.

11.4 Appartement huren

Stap 1. Beperking van gelijkwaardige deelname in de samenleving

Jane heeft een assistentiehond en is op zoek naar een appartement om te huren. Zodra ze vertelt dat ze een assistentiehond heeft, krijgt ze telkens te horen dat ze niet in aanmerking komt voor het appartement omdat grote honden niet zijn toegestaan.

Stap 2. Redelijke aanpassing

Jane vraagt een uitzondering voor haar assistentiehond.

Stap 3. Onevenredige belasting

Bij het beoordelen van de redelijke aanpassing worden de volgende factoren overwogen:

- **Verwachte frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door de aanvrager:** De assistentiehond heeft een grote impact op de levenskwaliteit van Jane. De hond is getraind om haar te begeleiden in dagelijkse activiteiten en haar zelfredzaamheid te vergroten.
- **Impact op de andere bewoners van het appartementsgebouw:** Het geblijf van de hond kan hinder veroorzaken voor de medebewoners.
- **Impact op de omgeving:** Een hond kan mogelijk schade toebrengen aan het appartement.

De mogelijke impact op de buren is beperkt ten opzichte van de grote impact die de assistentiehond heeft op de levenskwaliteit van Jane. Daarnaast kunnen de verhuurder en Jane afspraken maken over schadeloosstelling in geval van schade aan het appartement. De redelijke aanpassing vormt geen onevenredige belasting.

11.5 Op het werk

Stap 1. Beperking van gelijkwaardige deelname in de samenleving

Gabriel heeft een ernstige visuele beperking. Het scherm van de laptop op het werk is voor hem niet leesbaar.

Stap 2. Redelijke aanpassing

Gabriel heeft voor het werk een vergrotingsprogramma met ondersteunende spraak nodig. Hij vraagt de werkgever om een nieuwe computer met een ander besturingssysteem waarbij dit programma standaard is inbegrepen.

Stap 3. Onevenredige belasting

Bij het beoordelen van de redelijke aanpassing worden de volgende factoren overwogen:

- **Financiële impact op de werkgever:** Een nieuwe computer met een ander besturingssysteem is 1,5 keer zo duur als de standaardcomputer.
- **Ontbreken van gelijkwaardige alternatieven:** Er is een goedkoper alternatief. De werkgever kan ook een aanvullend programma installeren op de standaard laptop. Dit is goedkoper omdat de VDAB een financiële tussenkomst geeft, maar dit systeem is minder gebruiksvriendelijk voor de werknemer.
- **Verwachte frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door de aanvrager:** Bij een werkrelatie is de te verwachten frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door de werknemer hoog.

Hoewel de financiële impact groot is voor de werkgever, kan dit verantwoord worden in een arbeidsrelatie. De redelijke aanpassing vormt geen onevenredige belasting.

11.6 Studentenvereniging

Stap 1. Beperking van gelijkwaardige deelname in de samenleving

Finn is doof en kan de vergaderingen van de studentenvereniging niet volgen.

Stap 2. Redelijke aanpassing

Finn heeft recht op 80 tolkuren Vlaamse Gebarentaal van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Als Finn deze gebruikt voor de studentenvereniging, komt hij uren tekort voor andere zaken zoals doktersbezoeken, familiebijeenkomsten en administratieve verplichtingen. Daarom vraagt Finn de studentenvereniging om een tolk Vlaamse Gebarentaal te regelen.

Stap 3. Onevenredige belasting

Bij het beoordelen van de redelijke aanpassing worden de volgende factoren overwogen:

- **Financiële impact op de werkgever:** De kosten voor tolken Vlaamse Gebarentaal kunnen hoog oplopen voor een studentenvereniging met een klein budget.

De studentenvereniging wil toch graag inspanningen doen om aan Finns vraag tegemoet te komen. Daarom bekijken ze samen wat Finn precies nodig heeft en wat mogelijk is. In plaats van de redelijke aanpassing te weigeren vanwege een onevenredige belasting, spreken Finn en de studentenvereniging af dat de studentenvereniging de tolkkosten de helft van de keren op zich neemt. Daarnaast zetten ze een eigen aanvullend systeem van schrijftolken op.

12. Samenvatting

- Mensen met een handicap hebben **recht op redelijke aanpassingen** die het mogelijk maken om gelijkwaardig deel te nemen aan (aspecten van) de samenleving. Een redelijke aanpassing kan alleen worden geweigerd als het een onevenredige belasting vormt voor degene die de aanpassing moet uitvoeren.
- De Vlaamse anti-discriminatiedecreten bepalen dat het weigeren van een redelijke aanpassing die geen onevenredige belasting vormt, **een vorm van discriminatie** is. Het Vlaams discriminatieverbod geldt voor de overheid en particulieren binnen specifieke domeinen, zoals werk, onderwijs en het aanbieden van publieke goederen en diensten.
- Er zijn 3 vragen die beantwoord moeten worden om te bepalen of het weigeren van een redelijke aanpassing een discriminatie is.
 1. **Beperking van gelijkwaardige deelname in de samenleving:** Ervaart een persoon met een handicap een beperking om gelijkwaardig deel te nemen aan (een aspect van) de samenleving?
 2. **Redelijke aanpassing:** Is er een aanpassing die ervoor zorgt dat de persoon op een gelijkwaardige manier kan deelnemen aan de samenleving?
 3. **Onevenredige belasting:** Betekent de aanpassing een onevenredige belasting voor degene die de aanpassing moet doorvoeren?
- Bij de beoordeling van redelijke aanpassingen is een open dialoog over de noden en de mogelijke aanpassingen essentieel. Het Gelijkekansendecreet schrijft voor binnen welke termijn een vraag om redelijke aanpassingen moet worden beantwoord en uitgevoerd.
- Bij een weigering van een redelijke aanpassing kan een persoon met een handicap een klacht indienen bij het Vlaams Mensenrechteninstituut of een vordering instellen bij de rechtbank.

13. Eindnoten

1. Statistiek Vlaanderen, Rapport Maatschappelijke positie en participatie van personen met een handicap, januari 2025, raadpleegbaar via: [Maatschappelijke positie en participatie van personen met een handicap.](#)
2. Art. 2 – 3/1 [Decreet 20 maart 2009 houdende de toegankelijkheid van publieke plaatsen voor personen met een assistentiehond.](#)

Vlaams
Mensenrechten
Instituut

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

David Stevens

Directeur van het Vlaams Mensenrechteninstituut

Vormgeving

Michel Wouters

Corporate Cannibal

De praktische gids over redelijke aanpassingen is digitaal te raadplegen via
vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties

Gedrukte versie? Stuur een mail naar
contact@vmri.be

Vlaams Mensenrechteninstituut

Hoofdzetel: Belpairegebouw, Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel

Postadres: Consciencegebouw, Koning Albert II-laan 15, bus 576, 1210 Brussel

contact@vmri.be

www.vlaamsmensenrechteninstituut.be